5. SINIF SOSYAL BİLGİLER

KAYNAKLARIMIZIN VERİMLİ KULLANIMI

Doğayı Koru, Geleceğini Güvence Altına Al!

Kaynaklarımızı koruyalım,
geleceğimizi birlikte güzelleştirelim!

HAZIRLAYAN:
ENGİN DEMİRCİ

KAYNAK NEDİR?

2

Günlük yaşamımızı sürdürebilmek için yararlandığımız varlıklara **kaynak** denir.

İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için suya, toprağa, besinlere, enerjiye ve çeşitli maddelere ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yararlandığımız varlıklara **kaynak** denir.

GÜNLÜK YAŞAMIMIZDAN ÖRNEKLER

Su:
İçme, temizlik ve tarımsal üretim.

Toprak:
Tarım ve bitki yetiştirme.

Ormanlar:
Odun, kâğıt ve çeşitli ürünler.

Madenler:
Araç gereç, teknoloji ve sanayi ürünleri.

Güneş ve rüzgâr:
Enerji üretimi.

Kaynaklar, yaşamımızı kolaylaştırır.
Ancak kaynakların bilinçsizce tüketilmesi doğaya ve insanlara zarar verebilir.

ETKİNLİK KÖŞESİ – DÜŞÜN VE CEVAPLA

Evinde veya okulunda kullandığın üç kaynağı düşün. Bunlardan birini gereğinden fazla tüketirsek ne gibi sorunlar yaşanabilir?

DOĞAL KAYNAKLARIMIZ

3

Doğa, yaşamımız için pek çok kaynak sunar.

Doğada kendiliğinden bulunan ve insanların ihtiyaçlarını karşılamak için yararlandığı varlıklara **doğal kaynak** denir.

SU

İçme, temizlik, tarım ve enerji üretiminde kullanılır.

TOPRAK

Tarım yapmamızı ve bitki yetiştirmemizi sağlar.

ORMANLAR

Canlılara yaşam alanı sunar; odun, kâğıt ve çeşitli ürünler elde edilir.

MADENLER

Demir, bakır ve bor gibi madenler birçok ürünün üretiminde kullanılır.

GÜNEŞ

Işık ve ısı sağlar; güneş enerjisi üretiminde kullanılır.

RÜZGÂR

Rüzgâr türbinleriyle elektrik enerjisi üretilebilir.

BİTKİLER

Besin, ilaç ve ham madde elde etmemize yardımcı olur.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Çevrende en çok yararlandığın üç doğal kaynağı belirle. Bu kaynaklardan biri tükenirse veya zarar görürse yaşamımız nasıl etkilenir?

ENGİN ÖĞRETMEN
YouTube: @engindemirci44

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

YENİLENEBİLİR VE YENİLENEMEZ KAYNAKLAR

4

Doğal kaynakların kendilerini yenileme süreleri birbirinden farklıdır.

YENİLENEBİLİR KAYNAKLAR

Doğada kendini insan ömrü içinde yeniden oluşturabilen veya yerine yenisi gelebilen kaynaklara yenilenebilir kaynaklar denir. Ancak bilinçsiz kullanım bu kaynakların azalmasına veya zarar görmesine neden olabilir.

Örnekler:

Güneş

Rüzgâr

Su

Ormanlar

Bitkiler

YENİLENEMEZ KAYNAKLAR

Oluşmaları çok uzun zaman alan ve kullanıldıkça doğada kısa sürede yeniden oluşamayan kaynaklara **yenilenemez kaynaklar** denir.

Örnekler:

Petrol

Kömür

Doğal Gaz

Madenler

Yenilenebilir Kaynaklar

- Doğada yeniden oluşabilir.
- Bilinçli kullanılmalıdır.
- Örnek: Güneş, rüzgâr, su.

Yenilenemez Kaynaklar

- Oluşmaları çok uzun zaman alır.
- Kullanıldıkça azalırlar.
- Örnek: Petrol, kömür, doğal gaz.

DİKKAT!

Yenilenebilir kaynaklar da bilinçsiz kullanım sonucunda azalabilir veya zarar görebilir. Bu nedenle bütün doğal kaynakları tasarruflu kullanmalıyız.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Güneş enerjisi kullanmak ile kömür kullanmak arasında doğal çevre açısından ne gibi farklılıklar vardır?

5

GELECEK NESİLLERE EMANET

Doğal kaynaklar yalnızca bizim değil, gelecek nesillerin de yaşam kaynağıdır.

Doğal kaynaklar yaşamımız için çok değerlidir. Onları bilinçsizce tüketmek yerine korumalı ve verimli kullanmalıyız. Çünkü bugün aldığımız kararlar, gelecek nesillerin yaşamını etkiler.”

Bilgece Sözler

“Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.”

Doğaya emek verirsek güzelleşir.

“Bir avuç altının olacağına bir avuç toprağın olsun.”

Toprak, yaşamın ve üretimin temelidir.

“Emek olmadan yemek olmaz.”

Kaynaklardan yararlanmak için emek harcamalıyız.

Geleceğe Bıraktığımız Miras

- Suyu kirletmemek ve tasarruflu kullanmak.
- Ormanları korumak ve ağaçlandırmaya katkıda bulunmak.
- Toprağı verimli kullanmak.
- Enerjiyi boşa harcamamak.
- Atıkları azaltmak ve yeniden değerlendirmek.

“Dünya bize atalarımızdan kalan bir miras değil, gelecek nesillerden aldığımız bir emanettir.”

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Gelecekte yaşayacak çocuklara nasıl bir doğa bırakmak isterdin? Bunun için bugün yapabileceğin iki şeyi yaz.

_____

_____

ENGİN ÖĞRETMEN | Instagram: @engindemirci44 |

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

TOPRAK, SU VE MADENLER

6

Doğal kaynaklar geçmişten günümüze yaşamımızı şekillendiriyor.

TOPRAK

Toprak, tarım yapmamızı ve bitki yetiştirmemizi sağlar. Aynı zamanda birçok canlının yaşam alanıdır.

Geçmişte:

İnsanlar toprağı tarım yapmak, hayvanları otlatmak ve kerpiç yapılar inşa etmek için kullanıyordu.

Günümüzde:

Tarımın yanı sıra yapı malzemeleri ve çeşitli sanayi ürünlerinin üretiminde de topraktan yararlanılır.

SU

Su, bütün canlıların yaşamını sürdürmesi için gereklidir.

Geçmişte:

İnsanlar suyu içme, temizlik, hayvanları sulama ve tarlaları sulama amacıyla kullanıyordu. Su değirmenleri de akarsuların gücünden yararlanıyordu.

Günümüzde:

Su; içme, temizlik, tarım, sanayi ve elektrik üretimi gibi birçok alanda kullanılır.

MADENLER

Madenler, yer kabuğunda doğal olarak bulunan ve ekonomik değeri olan kaynaklardır.

Geçmişte:

Demir, bakır ve diğer madenlerden araç gereç, silah, takı ve günlük yaşam eşyaları üretiliyordu.

Günümüzde:

Madenler; ulaşım araçlarından elektronik eşyalara, inşaat malzemelerinden sanayi ürünlerine kadar pek çok alanda kullanılır.

Kısa Bilgi:

Doğal kaynakların kullanım şekli zamanla değişebilir. Ancak bu kaynakları korumak ve verimli kullanmak her dönemde önemlidir.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Geçmişte kullanılan su değirmenleri ile günümüzdeki hidroelektrik santrallerinin ortak özelliği nedir?

ENGİN ÖĞRETMEN | Facebook: engin.demirci.393

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

7

ORMANLAR
YAŞAM KAYNAĞIMIZ

Ormanlar, doğanın ve canlı yaşamının vazgeçilmez parçasıdır.

Ormanlar, yalnızca ağaçlardan oluşmaz. Birçok canlının yaşam alanıdır ve doğanın dengesinin korunmasına yardımcı olur.

ORMANLARIN FAYDALARI

TEMİZ HAVA

Fotosentez yaparak havadaki karbondioksitin alınmasına ve oksijen üretilmesine katkı sağlarlar.

CANLILARA YUVA

Kuşlara, böceklere, memelilere ve pek çok canlıya yaşam alanı sunarlar.

HAM MADDE

Odun ve kâğıt gibi ürünlerin elde edilmesinde kullanılırlar.

BESİN VE İLAÇ

İnsanların yararlandığı çeşitli meyveler, bitkiler ve tıbbi ham maddeler sunarlar.

TOPRAĞI KORUMA

Erozyonun azaltılmasına ve su döngüsünün düzenlenmesine katkıda bulunurlar.

DİNLENME VE SAĞLIK

İnsanlara dinlenme, yürüyüş ve doğayla buluşma imkânı sağlarlar.

BİLİYOR MUSUN?

Ormanlar, birçok canlının barınma, beslenme ve üreme ihtiyaçlarını karşılayabildiği doğal yaşam alanlarıdır.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Bir ormanda yaşayan canlıların ağaçların kesilmesiyle nasıl etkileneceğini düşün. Ormanların korunması için neler yapabiliriz?

ENGİN DEMİRCİ | Pinterest: @engindemirci44

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

BOR GİBİ DEĞERLİ KAYNAKLARIMIZ

8

Yer altı kaynaklarımız, günlük yaşamdan teknolojiye kadar pek çok alanda kullanılır.

Bor, Türkiye'nin önemli yer altı kaynaklarından biridir.
Bor mineralleri işlenerek farklı bor ürünleri elde edilir.
Bu ürünler sanayi ve teknolojinin çeşitli alanlarında kullanılır.

BOR NERELERDE KULLANILIR?

CAM SANAYİSİ

Isıya dayanıklı camların üretiminde kullanılır.

TEMİZLİK ÜRÜNLERİ

Bazı deterjan ve temizlik ürünlerinin üretiminde bor bileşiklerinden yararlanılır.

SERAMİK

Seramik ve emaye ürünlerinin üretiminde kullanılır.

TARIM

Bitkilerin ihtiyaç duyduğu bor, uygun miktarlarda gübrelerde kullanılabilir.

TEKNOLOJİ

Bazı özel malzemelerin ve sanayi ürünlerinin üretiminde bor bileşiklerinden yararlanılır.

TÜRKİYE VE BOR

Türkiye, önemli bor rezervlerine sahip ülkelerden biridir. Bor kaynaklarımızın değerlendirilmesi, ülkemizin doğal kaynaklarının ekonomiye kazandırılması açısından önemlidir.

BORUN KEŞİF YOLCULUĞU

1. Ham Madde
2. İşleme
3. Bor Ürünleri
4. Günlük Yaşamda Kullanım

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Borun cam, temizlik ve seramik gibi farklı alanlarda kullanılması, doğal kaynakların ekonomik açıdan önemini nasıl gösterir?

ENGİN DEMİRCİ | Threads: @engindemirci44

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

KAYNAKLAR NEDEN DAHA FAZLA TÜKETİLİYOR?

9

Nüfus ve üretim arttıkça kaynaklara duyulan ihtiyaç da artar.

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynaklardan yararlanılır. Nüfusun artması, üretimin gelişmesi ve tüketim alışkanlıklarının değişmesi kaynaklara duyulan ihtiyacı artırabilir.

KAYNAK TÜKETİMİNİ ARTIRAN NEDENLER

1 NÜFUS ARTIŞI

İnsan sayısı arttıkça suya, besine, enerjiye ve barınmaya duyulan ihtiyaç artar.

2 ÜRETİMİN GELİŞMESİ

Fabrikalar ve işletmeler üretim yapmak için ham madde, su ve enerji kullanır.

3 ULAŞIMIN YAYGINLAŞMASI

Araçların ve taşımacılığın artması yakıt ve enerji ihtiyacını artırabilir.

4 TÜKETİM ALIŞKANLIKLARI

Gereğinden fazla alışveriş yapmak ve kısa sürede kullanılmaz hâle gelen ürünleri atmak kaynak tüketimini artırır.

5 TEKNOLOJİ VE YAŞAM TARZI

Yeni ürünlere duyulan ihtiyaç, üretim ve enerji kullanımını etkiler.

DİKKAT!

İhtiyaçlarımızı karşılamak için kaynaklardan yararlanırız. Ancak gereğinden fazla tüketmek israfa ve doğal çevrenin zarar görmesine neden olabilir.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Bir aile gereğinden fazla yiyecek satın alıp bir kısmını çöpe atarsa hangi kaynaklar boşa harcanmış olur? Açıkla.

Küçük Görev

Bir gün boyunca evinde ve okulunda kullanılan kaynakları gözlemle. Gereksiz tüketildiğini düşündüğün bir örneği belirle ve nasıl önlenebileceğini yaz.

SU HAYATTIR

10

Su, bütün canlıların yaşamını sürdürebilmesi için vazgeçilmezdir.

Su; insanların, hayvanların ve bitkilerin yaşamı için gereklidir. Günlük yaşamımızda ve ekonomik faaliyetlerde sudan yararlanırız. Ancak kullanılabilir tatlı su kaynakları sınırlıdır. Bu nedenle suyu kirletmemeli ve tasarruflu kullanmalıyız.

Suyun Kullanım Alanları

1. İÇME

İnsanların ve hayvanların yaşamını sürdürmesi için gereklidir.

2. TARIM

Bitkilerin yetişmesi ve ürün elde edilmesi için kullanılır.

3. TEMİZLİK

Evlerde, okullarda ve iş yerlerinde temizlik amacıyla kullanılır.

4. SANAYİ

Fabrikalarda farklı ürünlerin üretiminde ve bazı makinelerin çalışmasında kullanılır.

5. ENERJİ

Akarsuların gücünden yararlanılarak hidroelektrik enerji üretilebilir.

6. DOĞAL YAŞAM

Göller, akarsular ve sulak alanlar pek çok canlıya yaşam alanı sağlar.

DİKKAT!

Su yalnızca insanların değil, bütün canlıların ortak **yaşam kaynağıdır.**

Su kaynaklarını kirletmek doğadaki yaşamı da olumsuz etkiler.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Yakın çevrendeki bir su kaynağının kirletildiğini düşün. Bu durum insanları, hayvanları ve bitkileri nasıl etkiler?

_____

_____

_____

Küçük Görev

Bir gün boyunca suyu hangi işlerde kullandığını gözlemle. Suyu daha dikkatli kullanabileceğin iki örnek yaz.

1. .....

2. .....

BİR DAMLA SUYU BİLE BOŞA HARCAMA

11

Küçük tasarruf alışkanlıkları, büyük değişimlerin başlangıcıdır.

EVDE SU TASARRUFU İÇİN 6 ÖNERİ

1 DİŞ FIRÇALARKEN

Dişlerimizi fırçalarken musluğu kapatalım.

2 MUSLUKLARDA

Damlatan muslukları tamir ettirelim.

3 DUŞTA

Gereğinden uzun süre duş almayalım.

4 BULAŞIKTA

Bulaşıkları yıkarken suyu gereksiz yere açık bırakmayalım.

5 ÇAMAŞIR VE BULAŞIK MAKİNESİNDE

Makineleri uygun dolulukta çalıştıralım.

6 YAĞMUR SUYUNDA

Uygun koşullarda yağmur suyunu bitki sulamada değerlendirelim.

SAVURGAN KULLANIM

BİLİNÇLİ KULLANIM

KÜÇÜK BİLGİ

Sebze ve meyveleri akan suyun altında uzun süre yıkamak yerine temiz bir kapta yıkayabiliriz. Böylece suyun gereksiz akmasını önleyebiliriz.

DİKKAT!

Su tasarrufu, temizlikten ve sağlıklı yaşamdan vazgeçmek değildir. Önemli olan suyu ihtiyacımız kadar ve doğru şekilde kullanmaktır.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Evinde suyun gereksiz yere harcandığını gördüğün bir durumu düşün. Bu durumu önlemek için ne yapabilirsin?

_____

_____

_____

KÜÇÜK GÖREV

Benim Su Tasarrufu Sözüm:

Bugünden itibaren uygulayacağım iki su tasarrufu davranışı:

1. .....

2. .....

TARLADA AKILLI SULAMA

12

Doğru sulama yöntemiyle suyu koruyabilir, tarımsal üretimi destekleyebiliriz.

1. SALMA SULAMA

Salma sulamada su, tarlaya kanallar veya benzeri yollarla verilir ve tarla yüzeyine yayılır.

Uygun olmayan koşullarda yapılan salma sulamada suyun bir kısmı buharlaşabilir veya toprağın derinlerine sızabilir.

2. DAMLA SULAMA

Damla sulamada su, borular ve damlatıcılar aracılığıyla bitkilerin köklerine yakın noktalara kontrollü biçimde verilir.

Damla sulama, uygun koşullarda suyun daha verimli kullanılmasına yardımcı olabilir.

KARŞILAŞTIRMA

Salma Sulama

- Su tarlanın yüzeyine yayılır.
- Uygun olmayan koşullarda su kaybı yaşanabilir.
- Geleneksel bir sulama yöntemidir.

Damla Sulama

- ✓ Su bitkilerin köklerine yakın noktalara verilir.
- ✓ Su daha kontrollü kullanılır.
- ✓ Uygun koşullarda su tasarrufuna katkı sağlar.

KÜÇÜK BİLGİ AKILLI SULAMA

Sulama zamanını ve miktarını belirlerken toprağın yapısını, bitkinin su ihtiyacını ve hava koşullarını dikkate almalıyız. Toprak analizi ve uygun sulama planı, kaynakların verimli kullanılmasına yardımcı olur.

DİKKAT!

Su kaynaklarının korunması, geleceğimiz için çok önemlidir. Tarlalarda da suyu bilinçli kullanmalıyız.

DÜŞÜN VE CEVAPLA

Su kaynaklarının sınırlı olduğu bir yerde çiftçilere hangi sulama yöntemini önerirsin? Neden?

_____

_____

_____

13

ENERJİNİ VERİMLİ KULLAN

Enerjiyi tasarruflu kullanmak hem bütçemizi hem doğal kaynaklarımızı korur.

Enerji; aydınlanma, ısınma, ulaşım, üretim ve teknolojik araçların çalışması için gereklidir. Enerjiyi gereksiz yere tüketmek, enerji üretiminde kullanılan doğal kaynakların daha fazla kullanılmasına neden olabilir.

Enerjiyi Nerelerde Kullanıyoruz?

1 AYDINLANMA

Evlerde, okullarda ve sokaklarda ışık elde etmek için elektrik kullanırız.

2 ISINMA

Soğuk havalarda evlerimizi ısıtmak için farklı enerji kaynaklarından yararlanırız.

3 ULAŞIM

Otomobil, otobüs, tren ve uçak gibi araçlar enerji kullanır.

4 ÜRETİM

Fabrikalarda makinelerin çalışması için enerji gerekir.

5 TEKNOLOJİ

Bilgisayar, telefon ve diğer elektronik araçlar elektrikle çalışır.

Enerji Tasarrufu İçin 6 Öneri

- Kullandığımız odaların ışıklarını kapatalım.
- Gün ışığından mümkün olduğunca yararlanalım.
- Enerji verimli aydınlatma ürünlerini tercih edelim.
- Elektrikli cihazları gereksiz yere çalıştırmayalım.
- Kapı ve pencerelerin yalıtımına dikkat edelim.
- Isıtma ve soğutma sistemlerini ihtiyacımıza uygun kullanalım.

Gereksiz Tüketim

Gündüz vakti perdeleri kapalı, ışıkları açık bir oda. Bu, gereksiz enerji tüketimidir.

Bilinçli Tüketim

Perdeleri açık, gün ışığından yararlanan ve odadan çıkarken ışığı kapatan öğrenci.

Yenilenebilir Enerji

Güneş, rüzgâr ve akan su gibi kaynaklardan enerji üretilebilir. Bu kaynaklardan yararlanmak, fosil yakıtlara olan ihtiyacın azaltılmasına katkı sağlayabilir.

DİKKAT!

Enerji tasarrufu karanlıkta kalmak veya ısınma ihtiyacından vazgeçmek değildir. Önemli olan enerjiyi ihtiyaç duyduğumuz kadar ve verimli kullanmaktır.

Düşün ve Cevapla

Evinde veya okulunda enerji israfını önlemek için uygulayabileceğin üç davranış yaz.

1. _____
2. _____
3. _____

İSRAFİN DOĞAYA BEDELİ

Kaynakları bilinçsiz kullanırsak doğamız nasıl etkilenir?

1. KURAKLIK VE SU KAYBI

Suyu gereğinden fazla tüketmek ve su kaynaklarını korumamak, su sıkıntısını artırabilir. Kuraklik; tarımı, canlıları ve günlük yaşamı olumsuz etkiler.

2. ÇEVRE KİRLİLİĞİ

Atıkları doğaya bırakmak toprağı, suyu ve havayı kirletir. Kirlilik, insanların ve diğer canlıların sağlığını tehdit eder.

3. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Fosil yakıtların yoğun kullanımı sera gazlarının artmasına neden olur. Bu durum küresel ısınmayı ve iklim değişikliğini hızlandırabilir.

4. CANLILARIN YAŞAM ALANLARININ ZARAR GÖRMESİ

Ormanların yok edilmesi ve doğal alanların kirletilmesi, bitki ve hayvanların yaşam alanlarını daraltır. Bazı canlılar besin ve barınak bulmakta zorlanır.

NEDEN VE SONUÇ İLİŞKİSİ

Gereksiz su tüketimi

→ **Su kaynaklarının azalması**

Doğaya çöp bırakmak

→ **Toprak ve su kirliliği**

Fosil yakıtların yoğun kullanımı

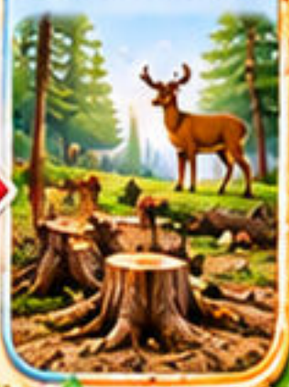
→ **Sera gazlarının artması**

Bilinçsiz ağaç kesimi

→ **Canlıların yaşam alanlarının azalması**

DOĞA BİZE MESAJ VERİYOR!

Kaynakları israf etmek yalnızca bugünü değil, gelecceğimizi de etkiler!

Doğayı korumak için kaynaklarımızı bilinçli kullanmalıyız!

? UNUTMA!

Doğaya verdiğimiz zarar, bir gün yaşamımızı da etkiler. Kaynakları korumak hepimizin sorumluluğudur.

HER ATIK ÇÖP DEĞİLDİR!

Doğru ayır, yeniden değerlendir, kaynakları koru!

KAĞIT | CAM | PLASTİK | METAL

1. GERİ DÖNÜŞÜM NEDİR?

Geri dönüşüm, atıkların çeşitli işlemlerden geçirilerek yeniden ham madde veya ürün haline getirilmesidir. Böylece doğal kaynakların korunmasına katkı sağlanır.

Örnekler:

- Kağıt atıklar
- Cam şişeler
- Metal kutular
- Uygun plastik ambalajlar

2. YENİDEN KULLANIM NEDİR?

Bir eşyayı atmak yerine aynı amaçla veya farklı bir amaçla tekrar kullanmaktır. Böylece daha az atık oluşur.

Örnekler:

- Kavanozları saklama kabı olarak kullanmak
- Kullanılabilir kıyafetleri başkalarıyla paylaşmak
- Eski defterlerin boş sayfalarını değerlendirmek
- Sağlam oyuncakları başkasına vermek

3. KOMPOST NEDİR?

Uygun organik atıkların doğal yollarla ayrışması sonucunda toprağı beslemeye yardımcı bir madde elde edilir. Buna kompost denir.

Örnekler:

- Sebze ve meyve kabukları
- Kurumuş yapraklar
- Bitki artıkları

4. ÖZEL TOPLAMA GEREKTİREN ATIKLAR

Pil ve elektronik atıklar sıradan çöplere atılmamalıdır. Bu atıklar, uygun toplama noktalarına teslim edilmelidir.

ATIKLARI TANIYALIM!

Kağıt ve Karton
→ Geri Dönüşüm

Cam Kavanoz
→ Yeniden Kullanım veya Uygun Cam Atık

Meyve Kabukları
→ Kompost

Atık Pil
→ Özel Toplama Noktası

UNUTMA!

Önce atık oluşumunu azalt, kullanılabilir eşyaları yeniden değerlendir, uygun atıkları geri dönüşüme gönder!

ESKİ EŞYAYA YENİ BİR HAYAT

Atma, değerlendir! Bir eşya yeniden kullanıldığında kaynaklar korunur.

1 KAVANOZLAR YENİDEN KULLANILABİLİR

Cam kavanozları uygun şekilde temizleyerek farklı amaçlarla yeniden kullanabiliriz.

2 ESKİ KIYAFETLERİ DEĞERLENDİR

Kullanılabilir durumdaki kıyafetlerimizi başkalarıyla paylaşabilir, bazılarını farklı eşyalara dönüştürebiliriz.

3 TAMİR ET, KULLANMAYA DEVAM ET

Tamir edilebilen eşyaları hemen atmak yerine onararak kullanım ömürlerini uzatabiliriz.

4 ESKİ EŞYALARI PAYLAŞ

İhtiyaç duymadığımız ama kullanılabilir durumdaki eşyaları başkalarıyla paylaşmak israfı azaltır.

5 GELENEKSEL YENİDEN DEĞERLENDİRME

Geçmişte de insanlar eski eşyaları çöpe atmak yerine tamir eder, satar veya başka amaçlarla kullanırdı. Hurdacılar, değerlendirilebilecek metal ve benzeri malzemelerin toplanmasına katkı sağlardı.

BİR EŞYA, BİRDEN FAZLA KULLANIM

UNUTMA!

Bir eşyanın ömrünü uzatmak, yeni kaynakların tüketilmesini azaltmaya yardımcı olur.

SIFIR ATIK VE 5D MODELİ

Atıkları azalt, kaynakları koru, geleceğe sahip çık!

Sıfır Atık, atık oluşumunu azaltmayı, oluşan atıkları doğru şekilde değerlendirmeyi ve doğal kaynakları korumayı amaçlayan bir yaklaşımdır.

5D MODELİNİ TANIYALIM

1. DÜŞÜN

Bir ürünü almadan önce gerçekten ihtiyacımız olup olmadığını düşünelim.

Örnek:

"Bu ürüne gerçekten ihtiyacım var mı?"

2. DAHA AZ TÜKET

Su, enerji ve diğer kaynakları gereksiz yere tüketmeyelim.

Örnek:

Dişlerimizi fırçalarken musluğu kapatalım.

3. DEĞERLENDİR

Eşyaları hemen atmak yerine yeniden kullanmanın yollarını arayalım.

Örnek:

Eski kavanozları farklı amaçlarla kullanalım.

4. DEĞİŞTİR

İsrafa neden olan alışkanlıklarımızı daha çevreci davranışlarla değiştirelim.

Örnek:

Tek kullanımlık poşet yerine bez çanta kullanalım.

5. DÖNÜŞTÜR

Geri dönüştürülebilen atıkları uygun şekilde ayırımla ve toplama noktalarına ulaştıralım.

Örnek:

Kağıt atıkları kağıt toplama kutusuna bırakalım.

5D İLE KAYNAKLARIMIZI KORUYALIM!

AKILDA KALSIN! DÜŞÜN → DAHA AZ TÜKET → DEĞERLENDİR → DEĞİŞTİR → DÖNÜŞTÜR

KÜÇÜK ADIMLAR, BÜYÜK DEĞİŞİMLER

Kaynakları korumak günlük hayatımızdaki seçimlerle başlar!

1. EVİMİZDE KAYNAKLARI KORUYALIM

- Kullanmadığımız ışıkları kapatalım.
- Suyu gereksiz yere akıtmayalım.
- İhtiyacımız kadar tüketelim.
- Kullanılabilir eşyaları hemen atmayalım.

2 OKULUMUZDA İSRAFİ ÖNLEYELİM

- Kâğıtları iki yüzünü kullanarak değerlendirelim.
- Yiyecekleri israf etmeyelim.
- Atıkları uygun kutulara ayıralım.
- Sınıfımızdaki su ve elektriği dikkatli kullanalım.

3. ÇEVREMİZİ TEMİZ TUTALIM

- Çöplerimizi doğaya bırakmayalım.
- Ağaçları ve bitkileri koruyalım.
- Canlıların yaşam alanlarına zarar vermeyelim.
- Kullanılabilir eşyalarımızı paylaşalım.

BİR DAVRANIŞ, BİRÇOK KAZANIM

Musluğu kapatmak

Su kaynaklarını korumaya katkı

Kâğıdı dikkatli kullanmak ham maddeyi korumaya katkı

Işığı gereksiz yere açık bırakmamak

Enerjj tasarrufuna katkı

BEN DE KAYNAKLARI KORUYORUM!

KENDİME SÖZ VERİYORUM!

**Suya, toprağa, enerjiye ve doğaya sahip çıkacağım.
İsraf etmeyecek, çevremi koruyacağım!**

BİLGİ DEDEKTİFİ İŞ BAŞINDA!

İpuçlarını takip et, bilgini kullan, kaynakları koru!

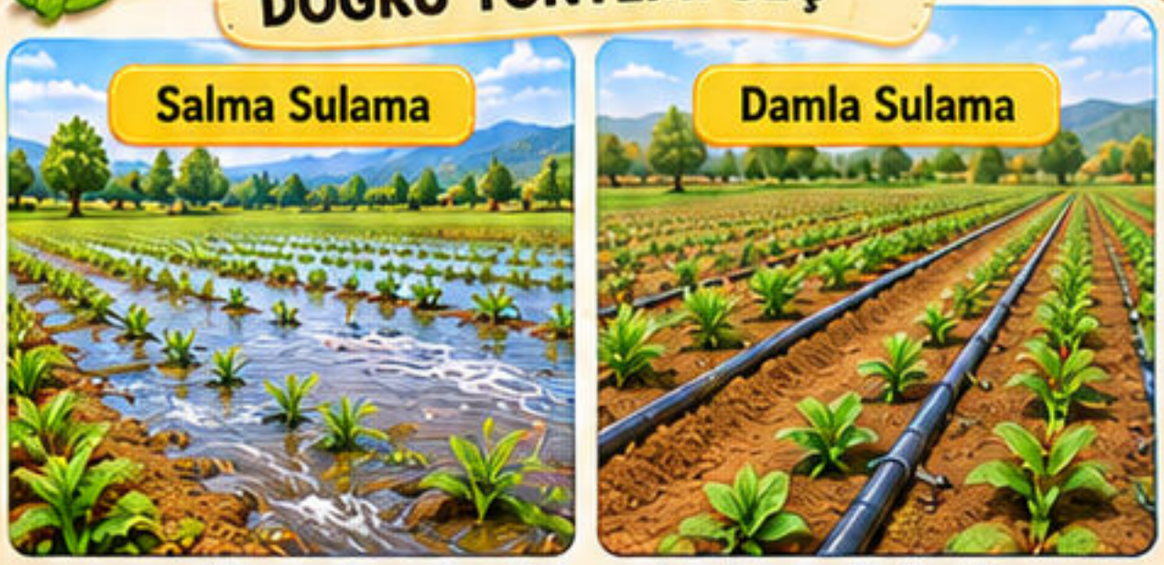

1. ETKİNLİK
GÖRSELİN İPUCUNU BUL

Bu iki davranıştan hangisi su kaynaklarını korumaya yardımcı olur? Neden?

2. ETKİNLİK
DOĞRU YÖNTEMİ SEÇ

Uygun koşullarda hangi sulama yöntemi suyun daha kontrollü kullanılmasını sağlar? Açıkla.

3. ETKİNLİK
ATIK DEDEKTİFİ

Bu atık ve eşyaların her biri nasıl değerlendirilebilir? Uygun yöntemi yaz.

4. ETKİNLİK
NEDEN VE SONUÇ

Nedenler

A. Gereksiz yere su tüketmek

B. Ormanları bilinçsizce yok etmek

C. Atıkları doğaya bırakmak

D. Kullanılmayan ışıkları açık bırakmak

Sonuçlar

1. Toprak ve su kirliliği oluşabilir.
2. Enerji gereksiz yere tüketilir.
3. Su kaynakları azalabilir.
4. Canlıların yaşam alanları zarar görebilir.

5. ETKİNLİK
BENİM ÇÖZÜMÜM

Okulunda kaynakların israf edildiğini fark ettin. Bu durumu düzeltmek için hangi iki öneriyi sunarsın?

İpuçlarını birleştirdik, kaynakları korumanın önemini anladık!

Şimdi öğrendiklerimizi günlük hayatımızda uygulama zamanı!

DEDEKTİFİN NOTU

KAYNAKLARIMIZ GELECEĞİMİZDİR!

Bugün koruduğumuz kaynaklar, yarının yaşamını şekillendirir.

1. ÖĞRENDİKLERİMİZİ HATIRLAYALIM

DOĞAL KAYNAKLAR

Su, toprak, ormanlar ve madenler yaşamımız için önemlidir.

TASARRUF

Su ve enerjiyi gereksiz yere tüketmemeliyiz.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Kaynakları gelecek nesillerin ihtiyaçların da düşünerek kullanmalıyız.

YENİDEN KULLANIM

Kullanılabilir eşyaları hemen atmak yerine değerlendirmeliyiz.

SIFIR ATIK

Atık oluşumunu azaltmalı ve uygun atıkları doğru şekilde değerlendirmeliyiz.

2. KAYNAKLARIMIZI KORUMAK NEDEN ÖNEMLİ?

Doğal kaynaklarımız sınırısız değildir. Bilinçsiz tüketim doğaya ve insan yaşamına zarar verebilir. Kaynakları verimli kullanmak, doğanın korunmasına ve gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakılmasına katkı sağlar.

3. GELECEĞİN DÜNYASI BİZİM ELİMİZDE!

4. KÜÇÜK BİR KAYNAK SÖZLÜĞÜ

- **Doğal kaynak:** Doğada bulunan ve insanların yararlandığı varlıklar.
- **Tasarruf:** Kaynakları gereksiz yere tüketmeden, dikkatli kullanmak.
- **Geri dönüşüm:** Atıkların işlenerek yeniden ham madde veya ürün hâline getirilmesi.
- **Yeniden kullanım:** Bir eşyayı tekrar veya farklı bir amaçla kullanmak.
- **Kompost:** Uygun organik atıkların ayrışmasıyla oluşan, toprağı beslemeye yardımcı madde.

Artık kaynaklarımızı neden korumamız gerektiğini biliyoruz!

Şimdi sıra öğrendiklerimizi hayatımıza taşımakta!

DOĞAYI KORU, KAYNAKLARINI VERİMLİ KULLAN, GELECEĞE UMUTLA BAK!

EĞLENCELİ BİLGİ YARIŞI

Bilgini göster, doğayı koru!

1. DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Aşağıdaki cümlelerin başına doğru olanı işaretle.

		DOĞRU	YANLIŞ
1	Doğal kaynaklar sınırsızdır.	☐	☐
2	Suyu gereksiz yere tüketmek su kaynaklarını olumsuz etkileyebilir.	☐	☐
3	Kullanılabilir eşyaları yeniden değerlendirmek israfı azaltır.	☐	☐
4	Atık piller normal çöplere atılmalıdır.	☐	☐
5	Ormanlar birçok canlının yaşam alanıdır.	☐	☐
6	Geri dönüşüm, atıkların yeniden değerlendirilmesine katkı sağlar.	☐	☐

2. BOŞLUKLARI TAMAMLA

Aşağıdaki kelime havuzunu kullanarak cümlelerdeki boşlukları doldur.

Kelime Havuzu:

ormanlar • kompost • tasarruf • damla • geri dönüşüm

1. Kaynakları gereksiz yere tüketmemeye dikkat etmek _____ yapmaktır.
2. Sebze ve meyve kabuklarından uygun koşullarda _____ elde edilebilir.
3. _____ birçok canlıya yaşam alanı sağlar.
4. Atıkların işlenerek yeniden ham madde veya ürün hâline getirilmesine _____ denir.
5. Damla sulamada su, bitkilerin köklerine yakın noktalara _____ yöntemiyle ulaştırılır.

3. EŞLEŞTİRME ZAMANI

Kavramları, uygun açıklamalarla eşleştir.

A. Yeniden Kullanım	○	1	Doğada bulunan ve insanların yararlandığı varlık
B. Kuraklık	○	2	Atık oluşumunu azaltmayı ve kaynakları korumayı amaçlayan yaklaşım
C. Doğal Kaynak	○	3	Özel toplama noktasına bırakılması gereken atık
D. Atık Pil	○	4	Bir eşyanın tekrar veya farklı amaçla kullanılması
E. Sıfır Atık	○	5	Su yetersizliğiyle ilişkili doğal durum

4. KARIŞIK SÖZCÜKLERİ DÜZELT

Karışık harflerden doğru kavramları oluştur.

KİSRA	_____
KUS	_____
ORMAN	_____
KİLİŞMİDÖNÜ	_____
POMKOST	_____

5. BİLGİ DEDEKTİFİNİN SON SORUSU

“Kaynaklarımızı korumak için evinde veya okulunda uyguladığın bir davranışı yaz.”

_____

_____

Doğayı koru, geleceği yaşat!

DOĞA DEDEKTİFLERİ: SON GÖREV!

Bakalım kaynakları koruma konusunda ne kadar ustasın?

1. ŞİFRELİ KAVRAMLAR

Aşağıdaki açıklamaların hangi kavramı anlattığını bul ve karşısına yaz.

A) Bir eşyayı tekrar veya farklı bir amaçla kullanmak: _____

B) Uygun organik atıkların ayrışmasıyla oluşan, toprağı beslemeye yardımcı madde: _____

C) Atıkların işlenerek yeniden ham madde veya ürün hâline getirilmesi: _____

D) Kaynakları gereksiz yere tüketmeden dikkatli kullanmak: _____

2. HATALI DAVRANIŞI YAKALA!

Bu görselde kaynakların verimli kullanılmasına uygun olmayan davranış hangisidir? Bu davranış nasıl düzeltilmelidir?

_____

3. KAYNAK KORUMA MANTIK BULMACASI

Aşağıdaki ipuçlarını oku ve doğru davranışı bul.

- Ece, dişlerini fırçalarken suyun boşa akmasını istemiyor. → Ece: _____
- Mert, sağlam ama artık kullanmadığı kitabını değerlendirmek istiyor. → Mert: _____
- Zeynep, sebze ve meyve kabuklarını uygun şekilde değerlendirmek istiyor. → Zeynep: _____

4. KARIŞIK SÖZCÜKLERİ ÇÖZ

Harfleri doğru sıraya koyarak kaynakları korumayla ilgili kavramları bul.

RAFİS ⇨ _____

KARTOP ⇨ _____

MANOR ⇨ _____

SARRUFAT ⇨ _____

POSTKOM ⇨ _____

5. BENİM ÇEVRE KORUMA PROJEM

Okulunda su, enerji veya kâğıt israfını azaltmak için küçük bir proje hazırlasaydın ne yapardın?

Projemin adı: _____

Yapacağım çalışma: _____

Beklediğim katkı: _____

6. DEDEKTİFİN SON MESAJI

BİLGİYLE KEŞFET, EĞLENEREK ÖĞREN; KAYNAKLARINI KORU, GELECEĞE SAHİP ÇIK!

CEVAP ANAHTARI

21. ve 22. sayfa etkinliklerinin çözümleri

21. SAYFA: EĞLENCELİ BİLGİ YARIŞI

1. Doğru mu, Yanlış mı?

1	Doğal kaynaklar sınırsızdır.	YANLIŞ
2	Suyu gereksiz yere tüketmek su kaynaklarını olumsuz etkileyebilir.	DOĞRU
3	Kullanılabilir eşyaları yeniden değerlendirmek israfı azaltır.	DOĞRU
4	Atık piller normal çöplere atılmalıdır.	YANLIŞ
5	Ormanlar birçok canlıya yaşam alanıdır.	DOĞRU
6	Geri dönüşüm, atıkların yeniden değerlendirilmesine katkı sağlar.	DOĞRU

2. Boşlukları Tamamla

1. Tasarruf 2. Kompost 3. Ormanlar
4. Geri dönüşüm 5. Damla

3. Eşleştirme Zamanı

A → 4 | B → 5 | C → 1 | D → 3 | E → 2

4. Karışık Sözcükleri Düzelt

KİSRA → İSRAF | KUS → SU
ORMAN → ORMAN | KİLİŞMİDÖNÜ → DÖNÜŞÜM
POMKOST → KOMPOST

5. Bilgi Dedektifinin Son Sorusu

Örnek Cevap:
Dişlerimizi fırçalarken musluğu kapatabilir, kullanılmayan ışıkları söndürebilir ve kâğıtları dikkatli kullanabiliriz.

22. SAYFA: DOĞA DEDEKTİFLERİ – SON GÖREV!

1. Şifreli Kavramlar

A. Yeniden kullanım
B. Kompost
C. Geri dönüşüm
D. Tasarruf

2. Hatalı Davranışı Yakala!

Cevap: Musluğu açık bırakan öğrenci.
Düzeltme: Diş fırçalarken veya ihtiyaç duyulmayan zamanlarda musluk kapatılmalıdır.

3. Kaynak Koruma Mantık Bulmacası

Ece: Dişlerini fırçalarken musluğu kapatmalı.
Mert: Kitabını arkadaşına vermeli veya paylaşım alanına bırakmalı.
Zeynep: Uygun koşullarda sebze ve meyve kabuklarından kompost hazırlanmasına katkı sağlamalı.

4. Karışık Sözcükleri Çöz

RAFİS → İSRAF | KARTOP → TOPRAK
MANOR → ORMAN | SARRUFAT → TASARRUF
POSTKOM → KOMPOST

5. Benim Çevre Koruma Projem

Projemin adı: Okulumda Su Tasarrufu
Yapacağım çalışma: Muslukların gereksiz yere açık bırakılmaması için bilgilendirici afişler hazırlayacağım.
Beklediğim katkı: Okulumuzda suyun daha dikkatli kullanılmasına katkı sağlamak.

6. Dedektifin Son Mesajı

- Öğrencinin kaynakları korumanın önemini ifade eden anlamlı bir mesaj yazması beklenir.

Öğretmene Not

Öğrencilerin açık uçlu sorulardaki cevapları, anlam bakımından doğru ve kazanımla uyumlu olduğu sürece farklı ifadelerle kabul edilebilir.

